

XXXVIII Zjazd Ornitologów Śląska 38th Meeting of Silesian Ornithologists

Hanna Sztwiertnia: Powitanie uczestników, otwarcie Zjazdu

Tadeusz Stawarczyk, Paweł Kołodziejczyk, Bartosz Smyk: Stan poznania awifauny Śląska w kontekście planowanej monografii regionalnej i atlasu ptaków lęgowych Europy (EBBA)

Jarosław Regner: Awifauna wyrobisk żwirowych koło wsi Żelazna (gm. Grodków, woj. opolskie)

Bartosz Smyk: Liczenia ptaków średnio licznych na Śląsku – dwa lata akcji „Kwadraty 2x2”

Nikon: Prezentacja oferty firmy

Kacper Kowalczyk: Pierwsza pomoc dzikim ptakom

Paweł Grochowski, Szymon Beuch, Jacek Betleja, Paweł Czechowski, Bartosz Smyk: Zimowanie ptaków wodnych na Śląsku w latach 2011-2016

Małgorzata Pietkiewicz: Aktualna sytuacja bielika *Haliaeetus albicilla* w regionie śląskim

Jan Lontkowski: O sztuce rozpoznawania szponiastych

Jakub Szymczak, Hanna Sztwiertnia: Wykorzystanie budżetu obywatelskiego w ochronie ptaków na przykładzie Wrocławia

Przemysław Nawrocki: Inicjatywa „Najcenniejsze rzeki i potoki w Polsce” – zaproszenie do współpracy

Kamila Grzeziak: „Shadow List” rezerwatów przyrody w Polsce

Grzegorz Bobrowicz: Skarby Doliny Baryczy. Żurawie (film i rozmowa z autorem)

Tomasz Grabiński: Reintrodukcja głuszcza *Tetrao urogallus* i cietrzewia *Tetrao tetrix*

Szymon Beuch, Bartosz Smyk: Rzadkie i nieliczne ptaki obserwowane na Śląsku w roku 2016

Marek Stajszyk: Zmiany liczebności i rozmieszczenia bernikli białoliciej *Branta leucopsis* w latach 1950-2015 na półkuli północnej

Andrzej Felix Felger: Przyroda Sri Lanki

XXXVIII Zjazd Ornitologów Śląska odbył się po raz drugi w nowej, wyjazdowej formule. Tym razem goście zaproszeni zostali do Międzynarodowego Centrum Konferencyjnego „Krzyżowa” k. Świdnicy. Obrady trwały 3 dni - od 17 do 19 lutego 2017, a uczestnicy mogli nocować w ośrodku, w którym odbywał się Zjazd, co sprzyjało integracji środowiska. Patronat nad Zjazdem objął Nikon: producent profesjonalnego sprzętu optycznego i fotograficznego. W

trakcie przerw pomiędzy sesjami referatowymi można było zapoznać się z lunetami i lornetkami tej firmy, a także przetestować sprzęt optyczny oferowany przez sklep internetowy Edredon.

W Zjeździe wzięło udział ponad 110 osób (fot. 1). W piątek 17 lutego, po wspólnej kolacji, uczestnicy obejrzeli prezentację zdjęć Jacka Betleja: „Peru – ptasie El Dorado”, rekrutującą wyprawę do kraju o przebogatej awifaunie. Uczestnicy odnotowali w trakcie

18 dni 550 gatunków ptaków, a na zaprezentowanych zdjęciach znalazło się ich ponad 200, w tym przedstawiciele taksonów występujących tylko w Ameryce Południowej. Następnie Tomasz Maszkało i Bartosz Smyk przedstawili prezentację i otworzyli dyskusję nad obecnym i przyszłym funkcjonowaniem Kartoteki Awifauny Śląska, w której czynny udział wzięli zgromadzeni ornitologzy. Dyskutowano nie tylko nad szczegółami technicznymi funkcjonowania KAŚ, ale też nad ideą istnienia kartotek regionalnych, ogólnopolskich i ogólnoeuropejskich.

W sobotę, 18 lutego, zaplanowano cztery sesje referatowe, które poprowadzili Marek Zarzycki i Andrzej Wuczyński. W sumie zaprezentowano 16 wystąpień.

W pierwszym wystąpieniu Tadeusz Stawarczyk, Paweł Kołodziejczyk i Bartosz Smyk przedstawili stan poznania awifauny regionu: istnieją obszary dobrze poznane, ale też liczne „białe plamy”, skąd obserwacji jest niewiele - region lubuski, zachodnia część woj. dolnośląskiego, północna Opolszczyzna czy Sudety. W celu opracowania choćby monografii regionu konieczne jest poznanie tych obszarów, czy to przez ekspedycje, czy przez akcje dedykowane poznaniu konkretnych gatunków.

Drugą prezentacją tego dnia był zaprezentowany przez Jarosława Regnera przegląd awifauny mało znanych wyrobisk żwirowych z gminy Grodków.

Następnie Bartosz Smyk przedstawił wyniki trwającej już dwa lata akcji liczenia ptaków na kwadratach 2x2 km, organizowanej przez Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne, nastawionej na poznanie liczebności 48 gatunków średnio licznych. Najpowszechniejszym gatunkiem z tej grupy okazał się gąsior, natomiast ani razu nie stwierdzano

mucholówki małej, słowika szarego i dzierlatki. Akcja nie jest zakończona, wciąż lepszemu poznaniu wymagają regiony Śląska o małej liczbie przebadanych powierzchni: Bory Dolnośląskie czy Sudety.

Przedstawiciel firmy Nikon – partnera tegorocznego zjazdu, na koniec tej sesji zaprezentował nowości w ofercie sprzętu optycznego. Po tej prezentacji zebrani udali się na przerwę kawową.

Drugą sesję referatową otworzyło wystąpienie Kacpra Kowalczyka na temat najczęściej spotykanych sytuacji, gdy dziki ptak na skutek choroby czy zranienia potrzebuje pomocy człowieka. Jakie czynności podjąć udzielając ptakom pierwszej pomocy? Ważne jest, aby pamiętać o własnym bezpieczeństwie, oraz zadbać o jak najszybsze dostarczenie ptaka do ośrodka oferującego fachową pomoc.

Paweł Grochowski zaprezentował wyniki liczeń ptaków wodnych zimujących w naszym regionie w latach 2011-2016. Akcje zimowych liczeń, zrzeszające wielu wolontariuszy, umożliwiły stwierdzenie zimowania 67 gatunków ptaków, z których część zwiększyła swoją liczebność w porównaniu z latami 80. XX w. (kormoran, mewa białogłowa, czapla biała, łabędź krzykliwy), a część prawie przestała zimować (zausznik, edredon). Niektóre z omówionych obiektów wodnych monitorowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Małgorzata Pietkiewicz przedstawiła stan poznania śląskiej populacji bielika, której monitoring jest jednym z zadań Komitetu Ochrony Orłów. Ustanowienie stref ochronnych wokół gniazd ptaków drapieżnych, w tym bielika, to jedna z przyczyn sukcesu śląskiej populacji zwiększającej liczebność. Kontrolowanie stanu gniazd oraz

sukcesu lęgowego poszczególnych par wymaga jednak udziału wielu aktywnych terenowo obserwatorów.

Pozostając w temacie ptaków szponiastych Jan Lontkowski zaprezentował jeden ze stałych punktów programu śląskich Zjazdów, czyli oparty na zdjęciach wykład dotyczący rozpoznawania trudnych gatunków ptaków – w tym roku przedstawiciele rodzaju *Aquila*.

Zanim zebrani uczestnicy udali się na przerwę obiadową, nastąpiło uroczyste wręczenie przez prezesa Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego Bartosza Smyka odznaczeń „Złoty Ślepowron” dla zasłużonych ornitologów. W roku 2017 laureatami zostali:

- Mateusz Ledwoń
- Rafał Świerad
- Wiesław Lenkiewicz.

Trzecią sesję referatową, dotyczącą w znacznej mierze ochrony przyrody, otworzyło wystąpienie Jakuba Szymczaka i Hanny Sztwiertni na temat czynnej ochrony jerzyka we Wrocławiu. Dzięki niewielkim funduszom, pozyskanym przez Fundację Ekorozwoju z Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, w mieście zainstalowano 700 budek lęgowych dla jerzyków oraz 500 budek dla dziuplaków. Ponadto przeprowadzono inwentaryzację śródmiejskich populacji tego gatunku na dwóch powierzchniach: Przedmieściach Oławskim i Odrzańskim. Uzyskane wyniki zagęszczenia par lęgowych czynią Wrocław jednym z ważniejszych miejsc gniazdowania jerzyka w Polsce.

Następnie wystąpił Przemysław Nawrocki, opowiadając o inicjatywie Fundacji WWF pt. „Najcenniejsze rzeki i potoki w Polsce”. Ma ona przyczynić się do waloryzacji i ochrony najcenniejszych frag-

mentów rzek, będących pod silną presją przekształceń. Istnieje pilna potrzeba gromadzenia dodatkowych argumentów na rzecz ochrony najcenniejszych odcinków rzek przed przekształceniami, a przyczynić się do tego mogą terenowi ornitolodzy, prowadzący obserwacje w swojej okolicy.

Inną inicjatywą społeczną, do której włączyć się mogą przyrodnicy, jest organizowana przez Klub Przyrodników „Shadow List” rezerwatów przyrody w Polsce. O inicjatywie opowiedziała Kamila Grzesiak. W związku z coraz mniejszą liczbą nowo tworzonych rezerwatów gromadzone są dane na temat potencjalnych obiektów, jakie mogłyby zostać objęte ochroną rezerwatową. Ich zweryfikowana lista, wraz z analizą stanu, będzie zebrana w koncepcje ochrony dla poszczególnych regionów kraju.

Tę sesję referatową zakończyła prezentacja filmu przyrodniczego autorstwa Grzegorza Bobrowicza: „Skarby Doliny Baryczy. Żurawie”. Unikalne zdjęcia zostały nakręcone w okolicach Żmigrodu. Po prezentacji możliwa była dyskusja z autorem. Następnie zgromadzeni udali się na przerwę kawową.

W ostatniej sesji wystąpił jako pierwszy przemawiał Tomasz Grabiński. Zaprezentował wyniki prac nad reintrodukcją rzadkich i zagrożonych kuraków: głuszca i cietrzewia, prowadzonych przez dolnośląskie Nadleśnictwo Ruszów. W ramach tego programu prowadzone jest odtwarzanie i monitoring populacji (ptaki hodowane w wolierach i wypuszczane na strzeżone oddziały leśne), poprawa jakości siedlisk, ograniczenie zagrożeń oraz edukacja ekologiczna.

Następnie Szymon Beuch i Bartosz Smyk przedstawili wyczekiwane co roku przez wielu ornitologów, najciekawsze obserwa-

cje rzadkich gatunków ptaków, dokonane na Śląsku w roku 2016.

Z kolei Marek Stajszczyk opowiedział o zmianach zasięgu występowania i liczebności bernikli białolicy w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Jest to gatunek wykazujący ekspansję na nowe, dotąd niezajmowane tereny w strefie umiarkowanej. Spowodowane jest to po części ochroną gatunkową, a po części uciezkami na wolność ptaków hodowlanych.

Ostatnim wystąpieniem na tegorocznym Zjeździe była prezentacja zdjęć wykonanych przez Andrzeja Felgera w trakcie wyprawy na wyspę Ceylon. Jest to wyspa bardzo bogata przyrodniczo, obfitująca w różnorodne biotopy, a ponadto bardzo przyjazna dla turystów-przyrodników.

Po sesjach referatowych uczestnicy udali się na kolację oraz wieczór integracyjny. Dyskusje i zabawa taneczna trwały do rana.

W niedzielę 19 lutego uczestnicy Zjazdu będący członkami Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego wzięli udział w corocznym Walnym Zebraniu tej organizacji.

Hanna Sztwiertnia

Summary

On 17-19th February 2017 the 38th Meeting of Silesian Ornithologists was held in Krzyżowa International Conference Center (Świdnica, Lower Silesia), and was attended by at least 110 people. A total of 18 lectures were presented at the meeting, eg.: wintering of waterbirds in Silesia, current status of the White-tailed Eagle in Silesia, „Shadow List” of nature reserves in Poland, reintroduction of the Capercaillie and Black Grouse in Poland, nature of Sri Lanka and others.

Fot. 1. Uczestnicy XXXVIII Zjazdu Ornitologów Śląska w Krzyżowej (fot. M. Pietkiewicz)
Photo 1. The participants of 38th Meeting of Silesian Ornithologists in Krzyżowa